

Народна банка на Република Северна Македонија
Дирекција за финансиска стабилност и макропрудентна политика

**АНКЕТА ЗА ОЦЕНА НА РИЗИЦИТЕ ВРЗ
ФИНАНСИСКАТА СТАБИЛНОСТ ВО РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ЗА 2023 ГОДИНА**

јули 2023 година

Вовед

Во рамките на активностите за следење и оцена на финансиската стабилност, Народната банка редовно, секоја година, ја спроведува Анкетата за оцена на ризиците за финансиската стабилност во Република Северна Македонија. Анкетата има широк опфат на испитаници, при што ги вклучува банките и останатите финансиски институции – штедилниците, друштвата за управување со пензиските фондови, осигурителните друштва, финансиските друштва, брокерските друштва, друштвата за лизинг и друштвата за управување со инвестициските фондови, како и економските аналитичари. Основната цел на Анкетата е да ги прикаже согледувањата на финансиските институции и економските експерти за довербата во домашниот финансиски систем и за главните извори на ризици коишто може да произлезат од домашното и надворешното окружување, а чиешто остварување може да влијае врз финансискиот систем и економската активност.

Овој извештај ги анализира резултатите од Анкетата за оцена на ризиците врз финансиската стабилност во Република Северна Македонија во 2023 година, којашто беше спроведена електронски, во текот на февруари и март 2023 година. На Анкетата одговорија вкупно триесет и еден субјект, и тоа: тринаесет банки, четири друштва за осигурување, две друштва за управување со пензиските фондови, три друштва за лизинг, четири финансиски друштва, две штедилници, две друштва за управување со инвестициски фондови и еден економски аналитичар.

Резултатите од Анкетата се презентирани во агрегирана форма, додека графиконите се подредени во согласност со распоредот на прашањата во Анкетата доставена до испитаниците. Агрегирањето на резултатите е преку прикажување на бројот на испитаниците коишто дале конкретен одговор изразен како учество во вкупниот број на испитаници опфатени со Анкетата (вкупно триесет и еден), изразено во проценти и/или како единствена просечна оцена од вкупните одговори. Процентите се заокружени до полни броеви. Кај прашањата што се споредливи со прашањата од претходната анкета, се дадени споредби со резултатите од претходната анкета.

Анкетата се состои од пет прашања коишто се однесуваат на оцена на ризиците врз финансиската стабилност и довербата во стабилноста на домашниот финансиски систем. Првото прашање бара од испитаниците да го оценат ефектот што евентуалното остварување на ризиците посочени во Анкетата би го имало врз функционирањето на домашниот финансиски систем. Во рамките на прашањето, поединечните фактори на ризик се групирани во три групи ризици, и тоа: ризици коишто произлегуваат од надворешното окружување, ризици коишто произлегуваат од домашното окружување и други ризици. Испитаниците ги рангираат ризиците со оценки од 1 – занемарлив; 2 – мал; 3 – умерен до 4 – висок, во зависност од нивните оценки за ефектот којшто би го имало евентуалното остварување на ризиците, врз функционирањето на домашниот финансиски систем. Во второто прашање, испитаниците ја оценуваат веројатноста за остварување на ризиците наведени во Анкетата, со таков интензитет којшто би имал сериозни негативни последици врз домашниот финансиски систем и економската активност. Ова го прават преку рангирање на факторите на ризик, распоредени во истите три групи ризици како и во првото прашање, со оценки од 1 – речиси невозможно, 2 – малку веројатно, 3 – веројатно до 4 – многу веројатно, според веројатноста за нивно остварување со интензитет којшто би предизвикал сериозни последици врз домашниот финансиски систем и економската активност. Во рамките на третото прашање, финансиските институции (банки, штедилници, друштва за управување со пензиските фондови, осигурителни друштва, финансиски друштва, брокерски друштва, друштва за

лизинг и друштва за управување со инвестициските фондови) ги оценуваат истите три групи ризици од аспект на сопствената институција, односно ги наведуваат ризиците чиешто евентуално остварување би создало најголеми предизвици за работењето на конкретната институција. Четвртото и петтото прашање се однесуваат на мислењето на испитаниците за довербата во домашниот финансиски систем. Во рамките на прилогот 1 од Извештајот се дадени мапи на ризици коишто ги претставуваат клучните извори на ризици за домашниот финансиски сектор, прикажани преку двете димензии на ризикот, а тоа се влијанието и оценетата веројатност за остварување. Мапите на ризици се изработени со вкрстување на одговорите на испитаниците на првите две прашања од Анкетата, во коишто се оценува ефектот што евентуалното остварување на секој од ризиците би го имало врз функционирањето на домашниот финансиски систем и веројатноста за остварување на ризиците со интензитет што би имал сериозни негативни последици врз домашниот финансиски систем и економската активност.

Анализа на резултатите

Извори на ризици за домашниот финансиски систем

Слично како и во претходната анкета, испитаниците сметаат дека ризиците коишто произлегуваат од домашното окружување се највлијателни во работењето на домашниот финансиски систем. Испитаниците и натаму упатуваат на релативно умерен ефект од евентуалното остварување на оваа група ризици врз функционирањето на домашниот финансиски систем, со просечен ранг на оваа група ризици од 3¹ за 2023 година, но е зголемен во споредба со претходната анкета (просечен ранг од 2,6). Испитаниците искажуваат и најголема веројатност за остварување на групата ризици што потекнуваат од домашното окружување во споредба со останатите две групи, којашто се оценува со средно ниво или ниво блиску до веројатното (просечен ранг од 2,6²) за остварување на оваа група ризици со интензитет што би имал сериозни негативни последици врз домашниот финансиски систем и економската активност во 2023 година. Евентуалното остварување на групата ризици коишто произлегуваат од надворешното окружување и групата други ризици, според испитаниците, би имало мал до умерен ефект врз функционирањето на домашниот финансиски сектор (просечен ранг од 2,6 за ризиците што произлегуваат од надворешното окружување и 2,2 за другите ризици), при мала веројатност за нивно остварување со интензитет што би имал сериозни негативни последици врз домашниот финансиски систем и економската активност (просечен ранг од 2,5 и 1,9, соодветно).

Гледано по поединечни ризици, исто како и во претходната анкета, испитаниците најголема тежина им даваат на ризиците поврзани со динамиката на домашната и на глобалната инфлација. Со оваа анкета, ризиците поврзани со движењата на каматните стапки добиваат на значење, а претходно било оценето дека имаат помало влијание врз домашниот финансиски сектор. Од друга страна, задржано е влијанието на ризиците поврзани со домашниот економски амбиент и со кредитоспособноста на домаќинствата и на корпоративниот сектор, што и во претходната анкета беа оценети како едни од највлијателните ризици за домашниот финансиски сектор.

¹ Врз основа на оцените за ефектот од евентуалното остварување на ризиците врз функционирањето на домашниот финансиски сектор во интервал од 1 – занемарлив; 2 – мал; 3 – умерен до 4 – висок.

² Во интервал од 1 – речиси невозможно, 2 – малку веројатно, 3 – веројатно до 4 – многу веројатно остварување на ризиците со интензитет што би имал сериозни негативни последици врз домашниот финансиски систем и економската активност.

Според анализата на мапите на ризици, коишто ги претставуваат изворите на ризици за домашниот финансиски сектор, прикажани преку двете димензии на ризикот, а тоа се влијанието и оценетата веројатност за остварување, **се издвојуваат седум главни ризици за домашниот финансиски сектор, и тоа:** динамиката на домашната и на странската инфлација, домашниот економски амбиент, кредитоспособноста на домаќинствата и на корпоративниот сектор и движењата на каматните стапки на меѓународните и на домашните пазари. Испитаниците во основа укажуваат на релативно умерен ефект од евентуалното остварување на овие ризици врз работењето на домашниот финансиски сектор. Ризиците поврзани со динамиката на глобалната и на домашната стапка на инфлација, што се највисоко рангирани според влијанието и веројатноста за остварување, имаат просечен ранг од 3,4, што одговара на умерен ефект од евентуалното остварување на ризиците. За висок ефект од остварувањето на ризикот поврзан со глобалната стапка на инфлација се определиле 48% од испитаниците, додека во однос на домашната инфлација вакви оцени дале 55% од испитаниците. Следни по ранг се ризиците поврзани со домашниот економски амбиент, за коишто 48% од испитаниците сметаат дека се со високо влијание. Во однос на ризиците поврзани со кредитоспособноста на домаќинствата и на корпоративниот сектор, за високо влијание се изјасниле 35%, односно 39% од испитаниците. Според 29% од испитаниците, евентуалното остварување на ризиците поврзани со движењата на каматните стапки на меѓународните пазари би имало високо влијание врз домашниот финансиски систем, додека 48% имаат вакви оценки за ризиците поврзани со движењата на каматните стапки на домашните пазари.

Во однос на значењето на одделните ризици за поединечните институции, најголемиот дел од испитаниците (52%) сметаат дека ризиците поврзани со динамиката на домашната стапка на инфлација и ризиците поврзани со напади од дигиталниот простор се ризици чиешто евентуалното остварување би создало најголеми предизвици за работењето на конкретната институција. Следни по значење се ризиците поврзани со домашниот економски амбиент (48%) и ризиците поврзани со ИТ-системите (45%). За 45% од испитаниците, најзначајни за конкретната институција се ризиците поврзани со кредитоспособноста на домаќинствата и на корпоративниот сектор, додека 35% како најзначајни ги оценуваат ризиците поврзани со движењата на каматните стапки на меѓународните и на домашните пазари.

Доверба во домашниот финансиски систем

Довербата во стабилноста на домашниот финансиски систем во основа е иста во последните дванаесет месеци. Најголемиот број од испитаниците (61%) изразиле висока доверба во домашниот финансиски систем, на среден рок, а останатите 39% имаат умерена доверба во системот.

Во продолжение се дадени графички прикази на агрегираните резултати од Анкетата за секое прашање.

Прашања за оцена на ризиците врз финансиската стабилност и довербата во стабилноста на домашниот финансиски систем

Прашање бр. 1: Според вашето видување, оценете го ефектот што евентуалното остварување на секој од ризиците би го имало врз функционирањето на домашниот финансиски систем.

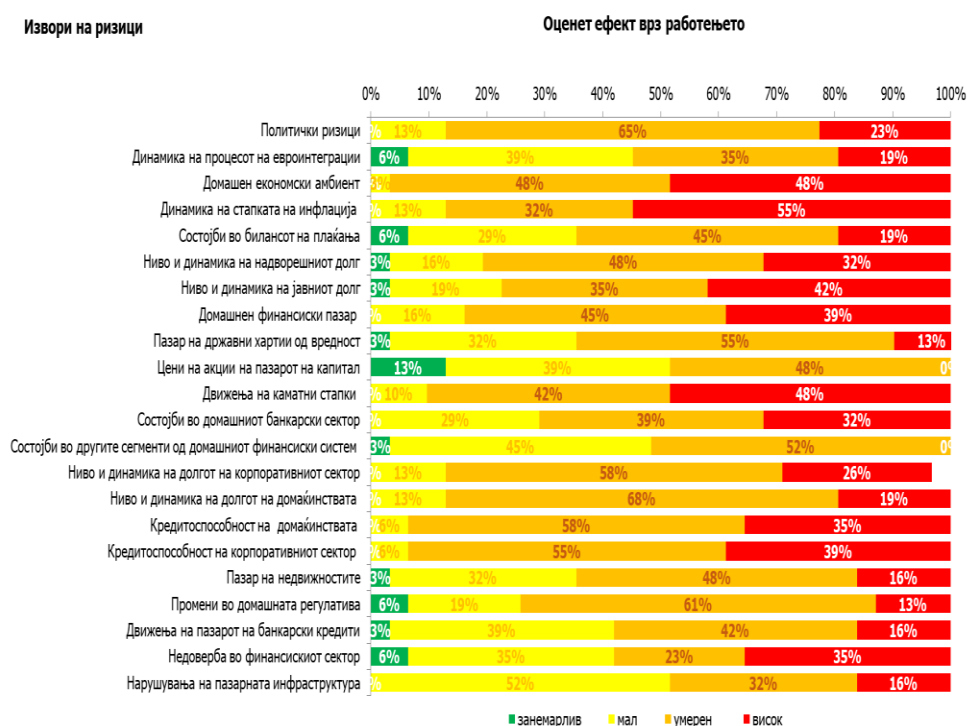
Резултати од Анкетата за 2023 година

Група ризици коишто произлегуваат од надворешното окружување

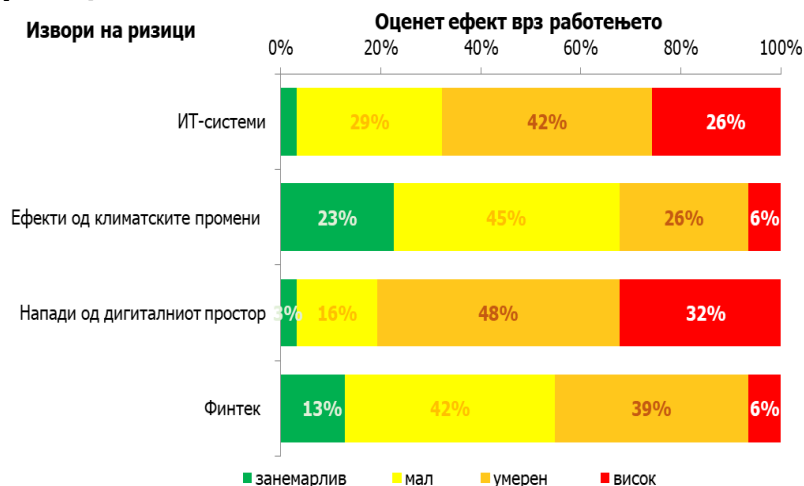
Забелешка: На графиконот се претставени процентуалните учества на испитаниците коишто дале конкретен одговор во вкупниот број на испитаници опфатени со Анкетата.

Група ризици коишто произлегуваат од домашното окружување

Забелешка: На графиконот се претставени процентуалните учества на испитаниците коишто дале конкретен одговор во вкупниот број на испитаници опфатени со Анкетата.

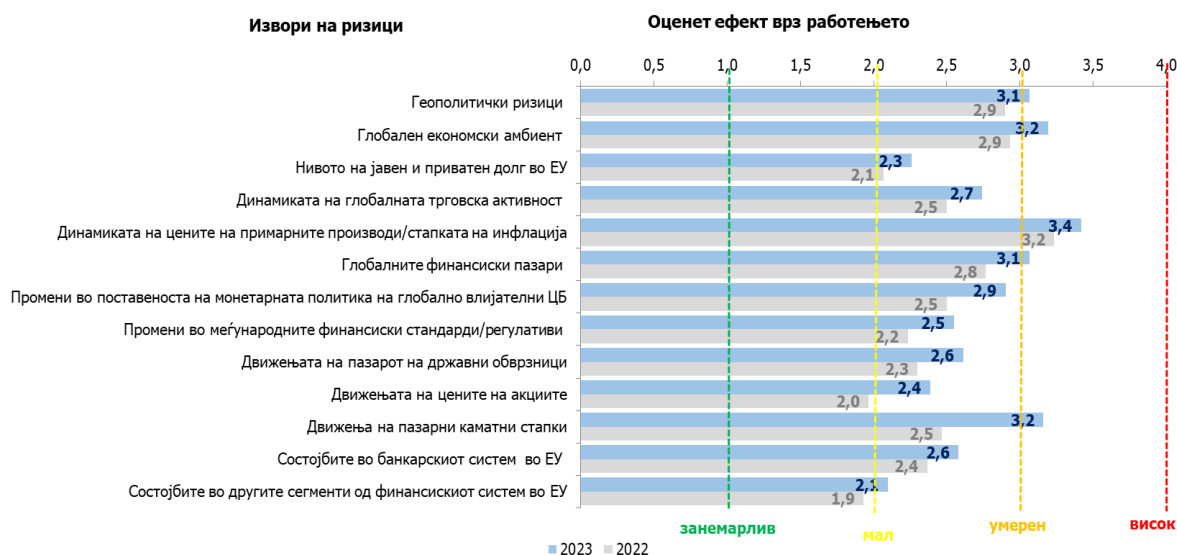
Група други ризици

Забелешка: На графиконот се претставени процентуалните учества на испитаниците коишто дале конкретен одговор во вкупниот број на испитаници опфатени со Анкетата.

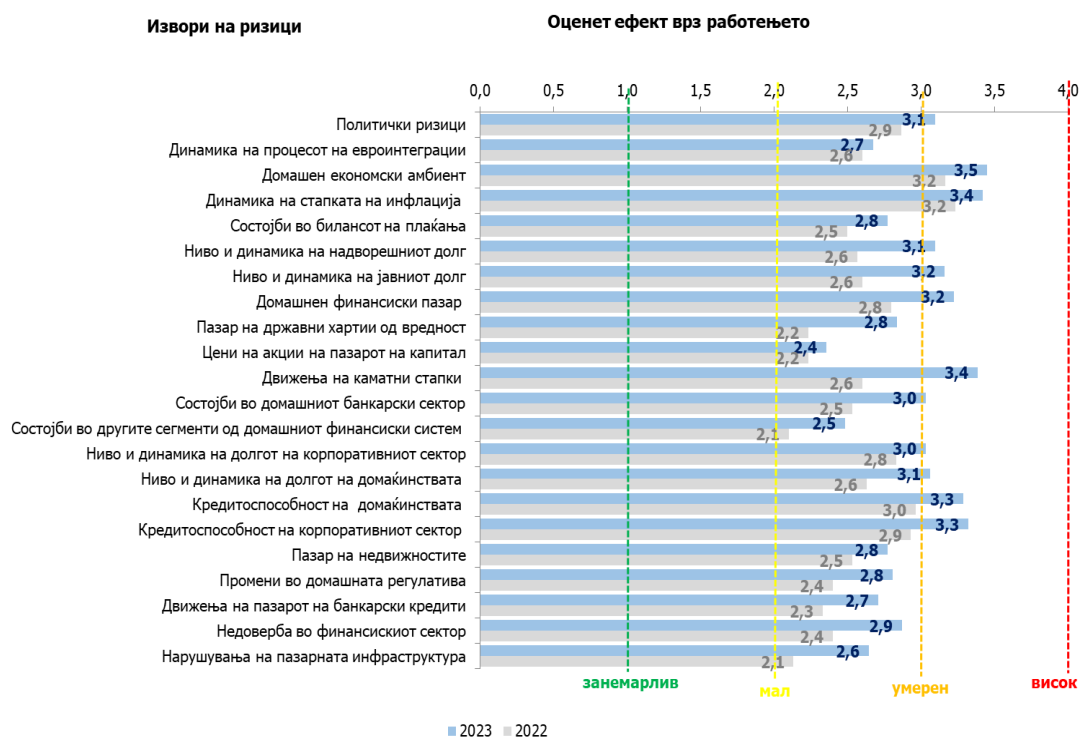
Споредба со претходната анкета

Просечна оцена на факторите коишто произлегуваат од надворешното окружување

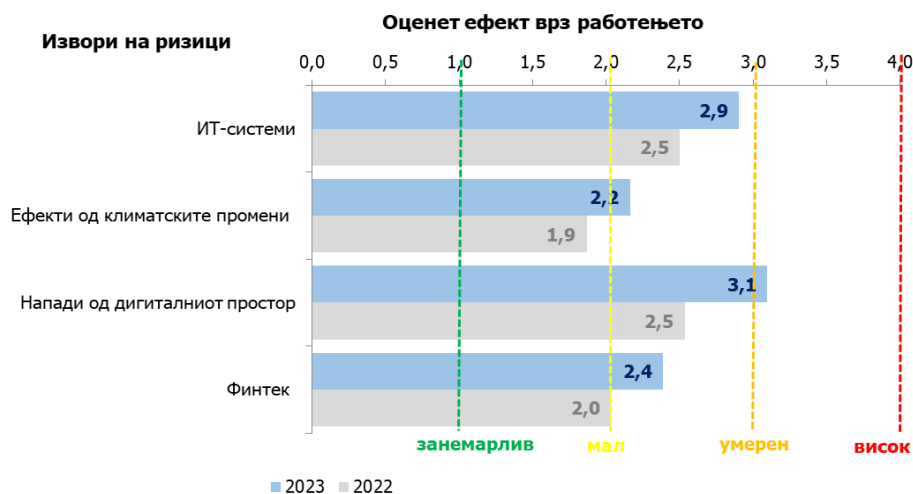
Забелешка: Просечната оцена е утврдена како просек од оцените на секој од факторите на ризици, дадени од страна на сите испитаници, коишто избираа оцени во интервалот помеѓу 1 (за факторите на ризици со занемарливо влијание) до 4 (за факторите на ризици со високо влијание).

Просечна оцена на факторите коишто произлегуваат од домашното окружување

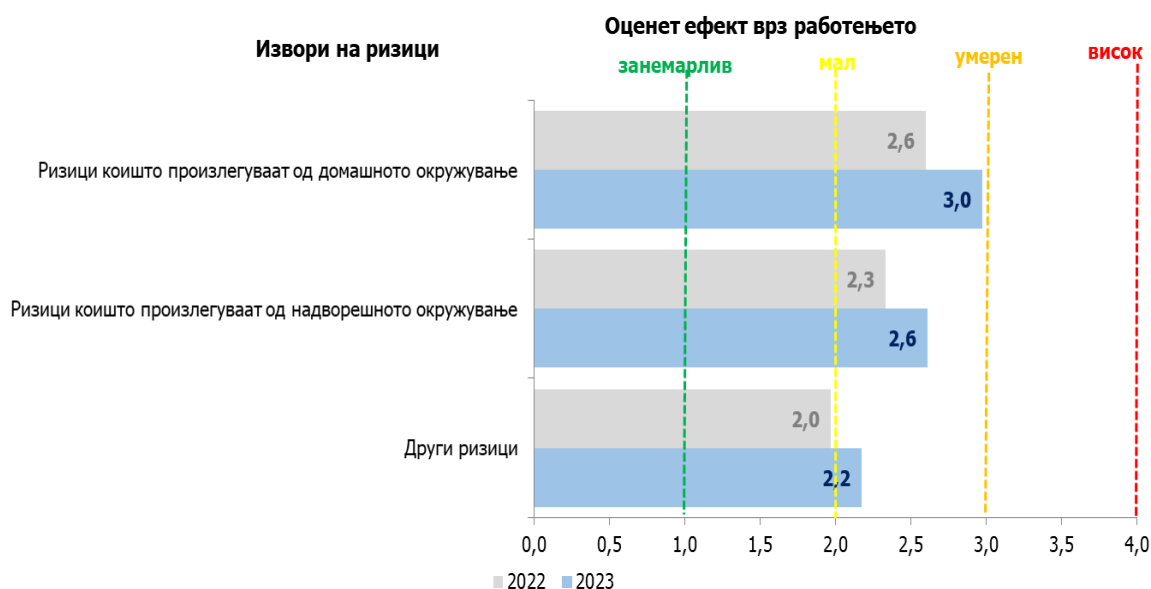
Забелешка: Просечната оцена е утврдена како просек од оцените на секој од факторите на ризици, дадени од страна на сите испитаници, коишто избираа оцени во интервалот помеѓу 1 (за факторите на ризици со занемарливо влијание) до 4 (за факторите на ризици со високо влијание).

Просечна оцена на факторите од групата други ризици

Забелешка: Просечната оцена е утврдена како просек од оцените на секој од факторите на ризици, дадени од страна на сите испитаници, коишто избираа оцени во интервалот помеѓу 1 (за факторите на ризици со занемарливо влијание) до 4 (за факторите на ризици со високо влијание).

Просечна оцена на ефектот од евентуалното остварување на секоја од групите ризици

Забелешка: Просечната оцена е утврдена како просек од оцените на групите ризици од страна на сите испитаници, коишто избираа оцени во интервалот помеѓу 1 (група ризици со занемарливо влијание) до 4 (за групата ризици со високо влијание).

Прашање бр. 2: Според вашето видување, оценете ја веројатноста за остварување на ризиците со интензитет што би имал сериозни негативни последици врз домашниот финансиски систем и економската активност во 2023 година.

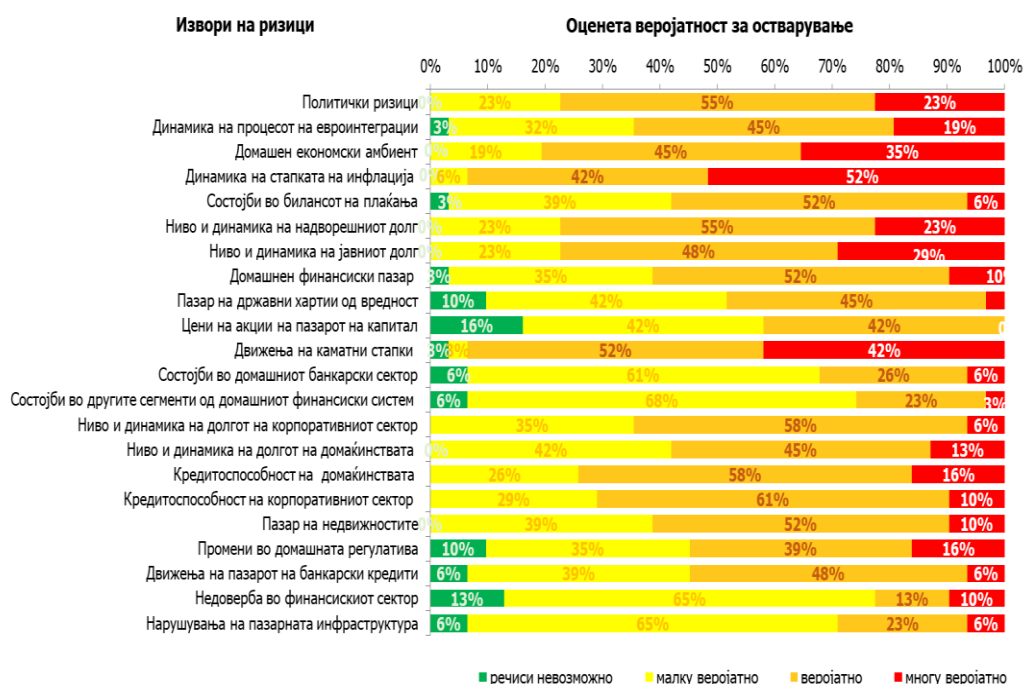
Резултати од Анкетата за 2023 година

Група ризици коишто произлегуваат од надворешното окружување

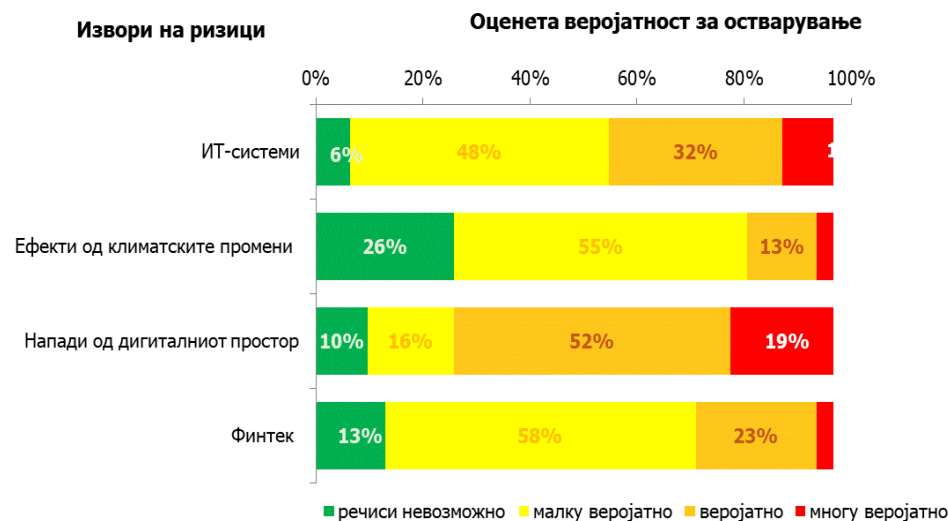
Забелешка: На графиконот се претставени процентуалните учества на испитаниците коишто дале конкретен одговор во вкупниот број на испитаници опфатени со Анкетата.

Група ризици коишто произлегуваат од домашното окружување

Забелешка: На графиконот се претставени процентуалните учества на испитаниците коишто дале конкретен одговор во вкупниот број на испитаници опфатени со Анкетата.

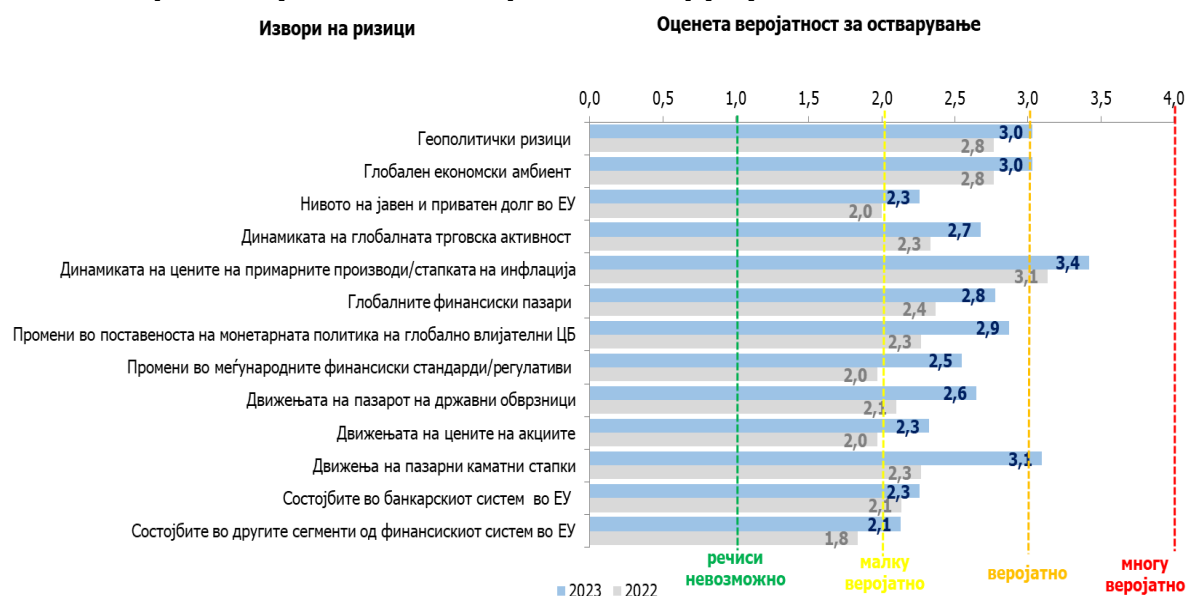
Група други ризици

Забелешка: На графиконот се претставени процентуалните учества на испитаниците коишто дале конкретен одговор во вкупниот број на испитаници опфатени со Анкетата.

Споредба со претходната анкета

Просечна оцена на факторите за веројатноста за остварување на ризиците коишто произлегуваат од надворешното окружување

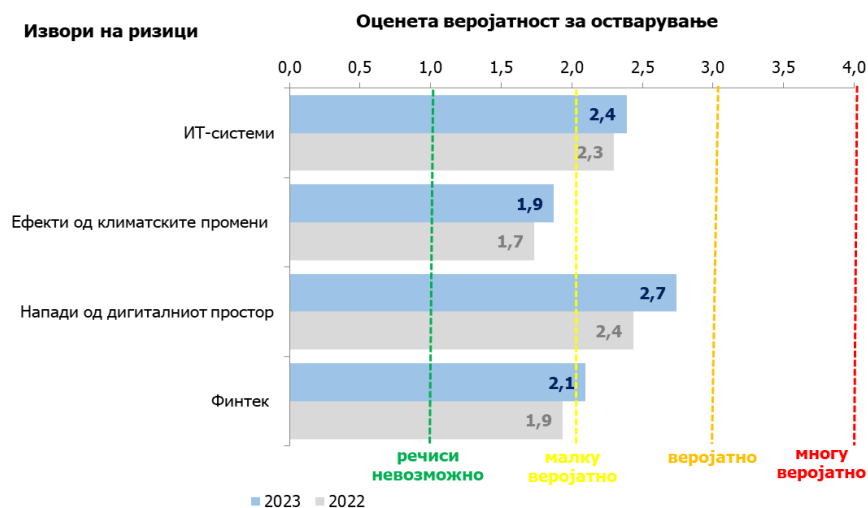
Забелешка: Просечната оцена е утврдена како просек од оцените на веројатноста за остварување на одделните фактори на ризиците, дадени од страна на испитаниците, коишто избираа оцени во интервалот помеѓу 1 (речиси невозможно) до 4 (многу веројатно).

Просечна оцена на факторите за веројатноста за остварување на ризиците коишто произлегуваат од домашното окружување

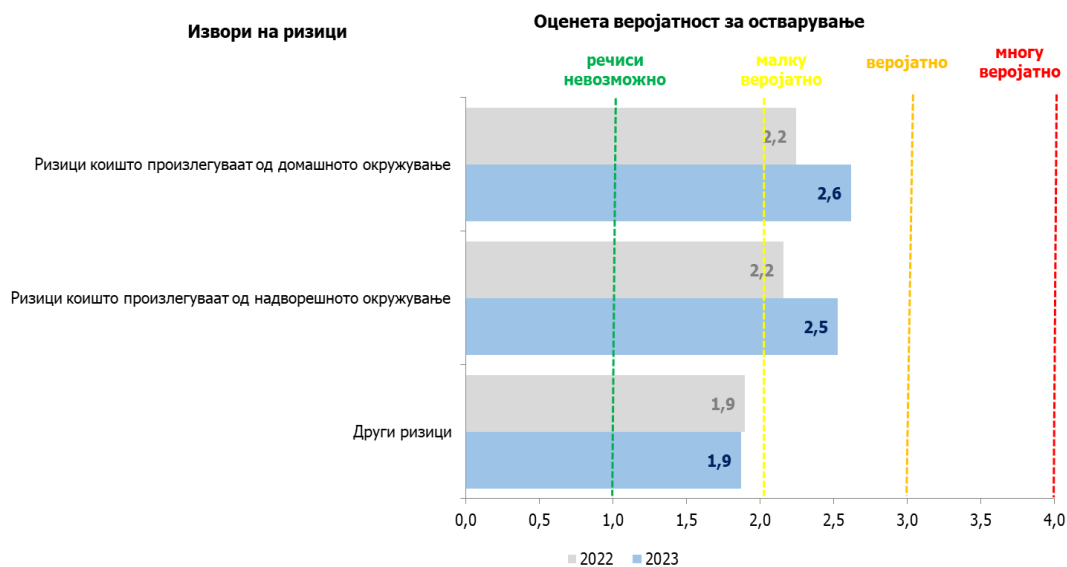
Забелешка: Просечната оцена е утврдена како просек од оцените на веројатноста за остварување на одделните фактори на ризиците, дадени од страна на испитаниците, коишто избираа оцени во интервалот помеѓу 1 (речиси невозможно) до 4 (многу веројатно).

Просечна оцена на факторите за веројатноста за остварување на ризиците од групата други ризици

Забелешка: Просечната оцена е утврдена како просек од оцените на веројатноста за остварување на одделните фактори на ризиците, дадени од страна на испитаниците, коишто избираа оцени во интервалот помеѓу 1 (речиси невозможно) до 4 (многу веројатно).

Просечна оцена за веројатноста за остварување на групите ризици

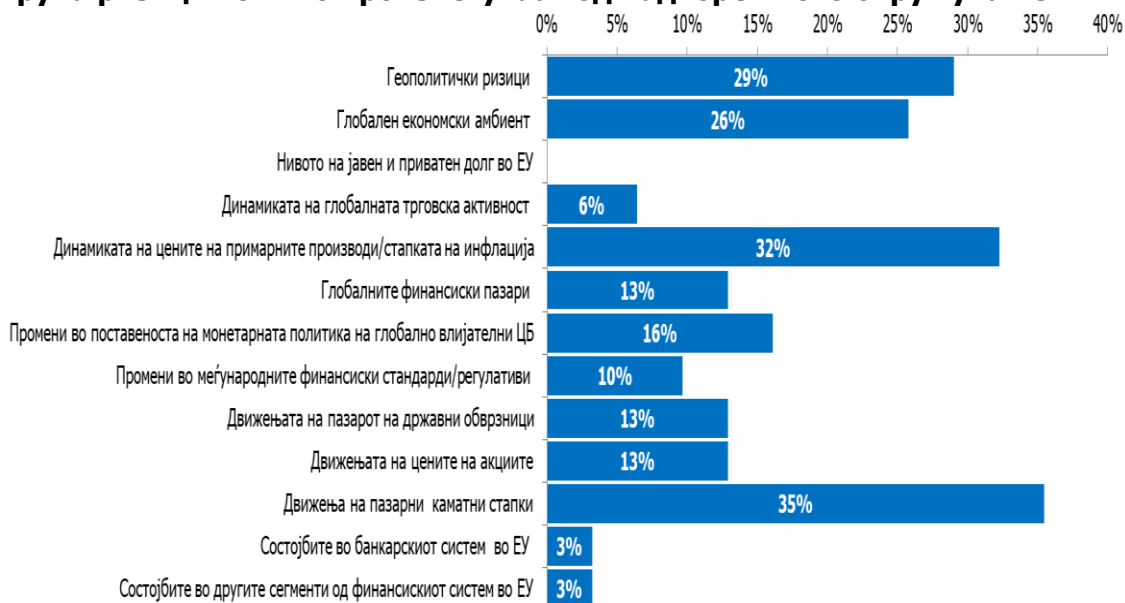
Забелешка: Просечната оцена е утврдена како просек од оцените на веројатноста за остварување на групите ризици од страна на испитаниците, коишто избираа оцени во интервалот помеѓу 1 (речиси невозможно) до 4 (многу веројатно).

Прашање бр. 3: Од листата на ризици, ве молиме означете со X најмногу пет поединечни ризици чиешто евентуално остварување би создало најголеми предизвици за работењето на вашата институција.

(Прашањето го одговараат само финансиските институции: банки, штедилници, пензиски фондови, осигурителни друштва, финансиски друштва, брокерски друштва, друштва за лизинг и друштвата за управување со инвестициските фондови).

Резултати од Анкетата за 2023 година

Група ризици коишто произлегуваат од надворешното окружување

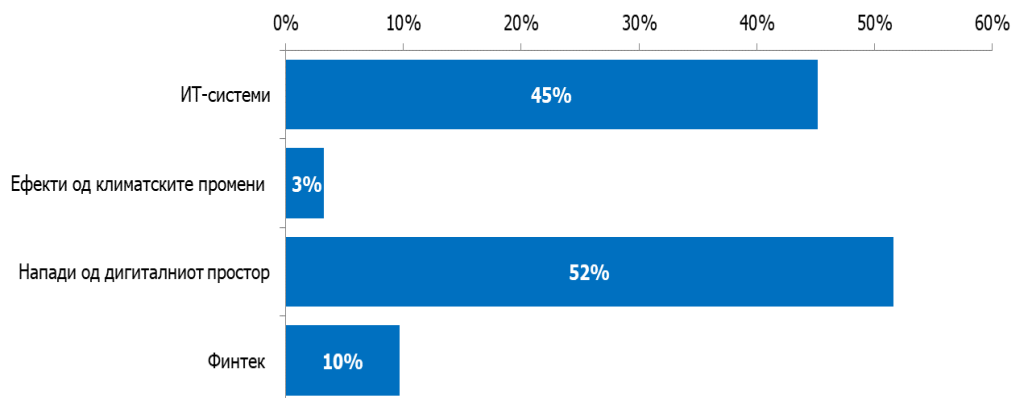
Забелешка: На графиконот се претставени процентуалните учества на испитаниците коишто дале конкретен одговор во вкупниот број на испитаници опфатени со Анкетата.

Група ризици коишто произлегуваат од домашното окружување

Забелешка: На графиконот се претставени процентуалните учества на испитаниците коишто дале конкретен одговор во вкупниот број на испитаници опфатени со Анкетата.

Група други ризици

Забелешка: На графиконот се претставени процентуалните учества на испитаниците коишто дале конкретен одговор во вкупниот број на испитаници опфатени со Анкетата.

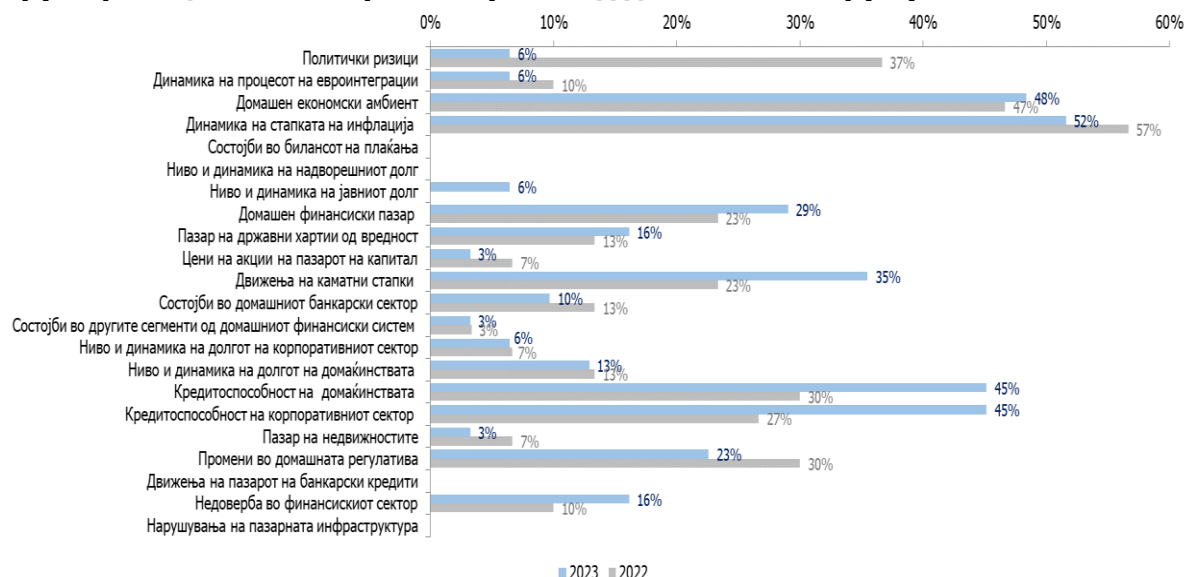
Споредба со претходната анкета

Група ризици коишто произлегуваат од надворешното окружување

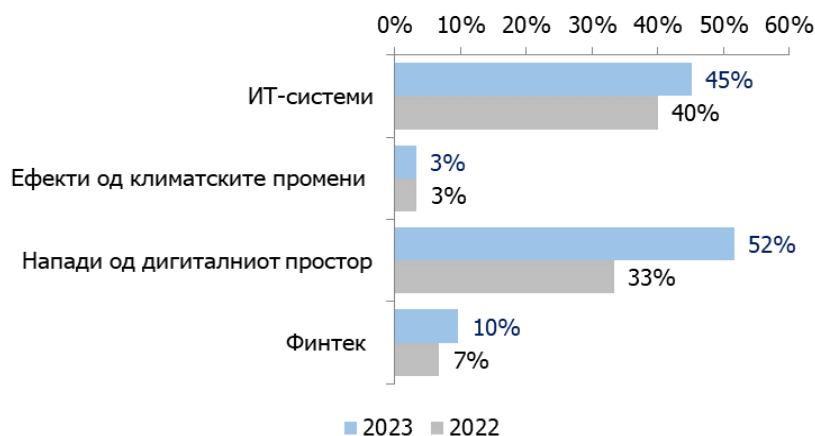
Забелешка: На графиконот се претставени процентуалните учества на испитаниците коишто дале конкретен одговор во вкупниот број на испитаници опфатени со Анкетата.

Група ризици коишто произлегуваат од домашното окружување

Забелешка: На графиконот се претставени процентуалните учества на испитаниците коишто дале конкретен одговор во вкупниот број на испитаници опфатени со Анкетата.

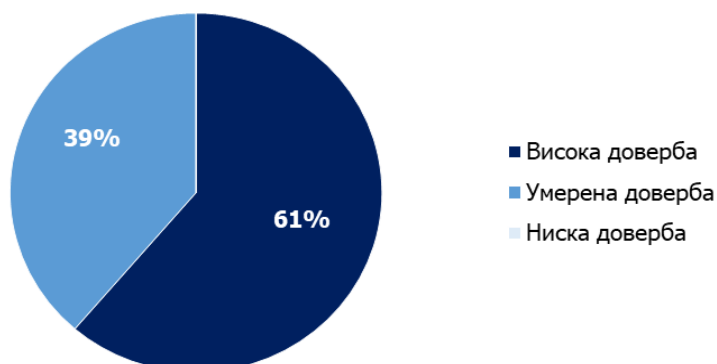
Група други ризици

Забелешка: На графиконот се претставени процентуалните учества на испитаниците коишто дале конкретен одговор во вкупниот број на испитаници опфатени со Анкетата.

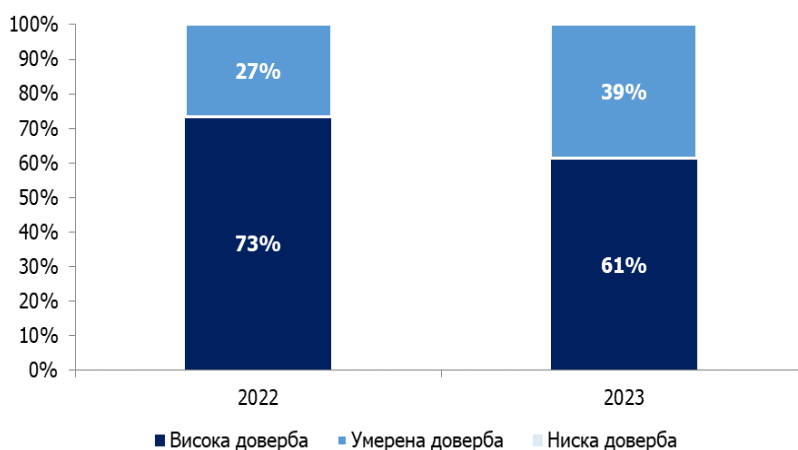
Прашање бр. 4: Ве молиме наведете ја вашата доверба во домашниот финансиски систем како целина, на среден рок.

Резултати од Анкетата за 2023 година

Забелешка: На графиконот се претставени процентуалните учества на испитаниците коишто дале конкретен одговор во вкупниот број на испитаници опфатени со Анкетата.

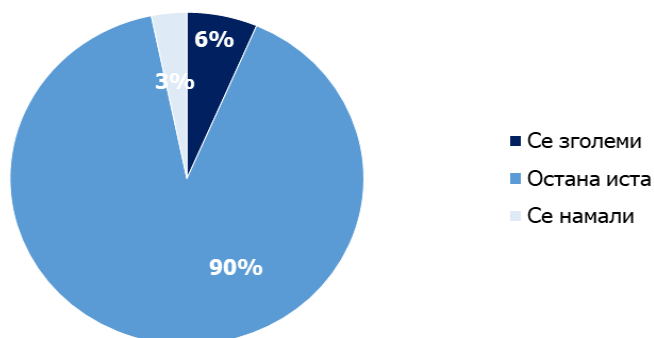
Споредба со претходната анкета

Забелешка: На графиконот се претставени процентуалните учества на испитаниците коишто дале конкретен одговор во вкупниот број на испитаници опфатени со Анкетата.

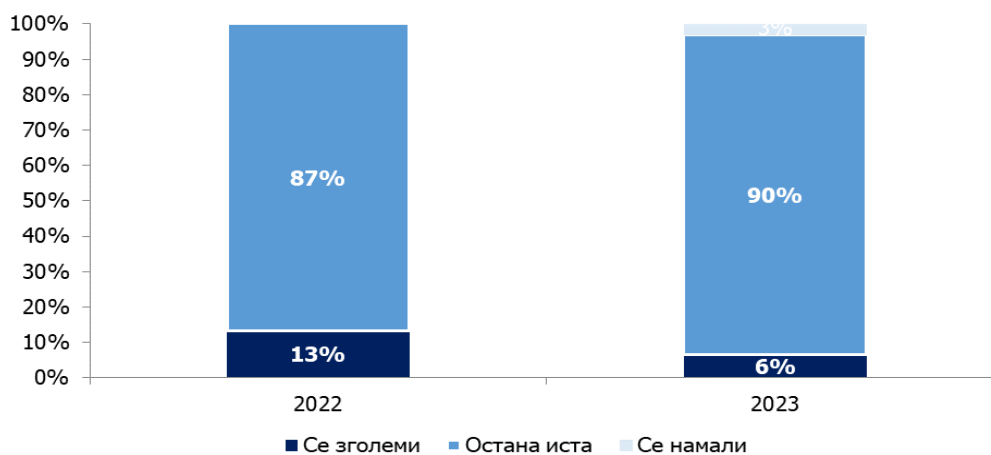
Прашање бр. 5: Ве молиме оценете како е променета вашата доверба во домашниот финансиски систем како целина, во последните дванаесет месеци.

Резултати од Анкетата за 2023 година

Забелешка: На графиконот се претставени процентуалните учества на испитаниците коишто дале конкретен одговор во вкупниот број на испитаници опфатени со Анкетата.

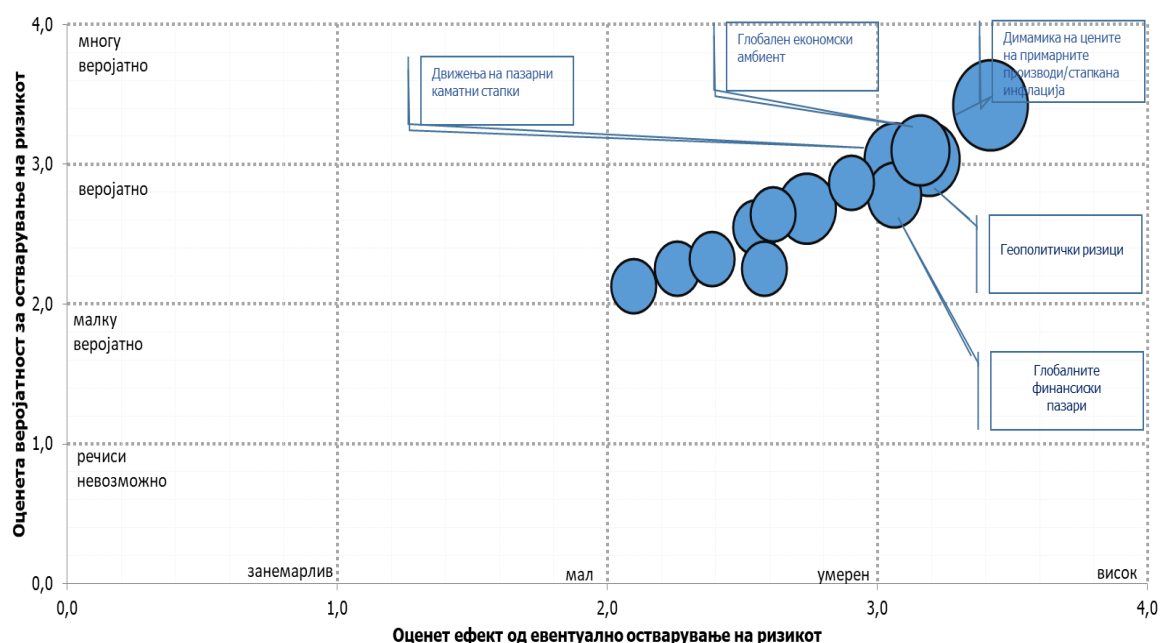
Споредба со претходната анкета

Забелешка: На графиконот се претставени процентуалните учества на испитаниците коишто дале конкретен одговор во вкупниот број на испитаници опфатени со Анкетата.

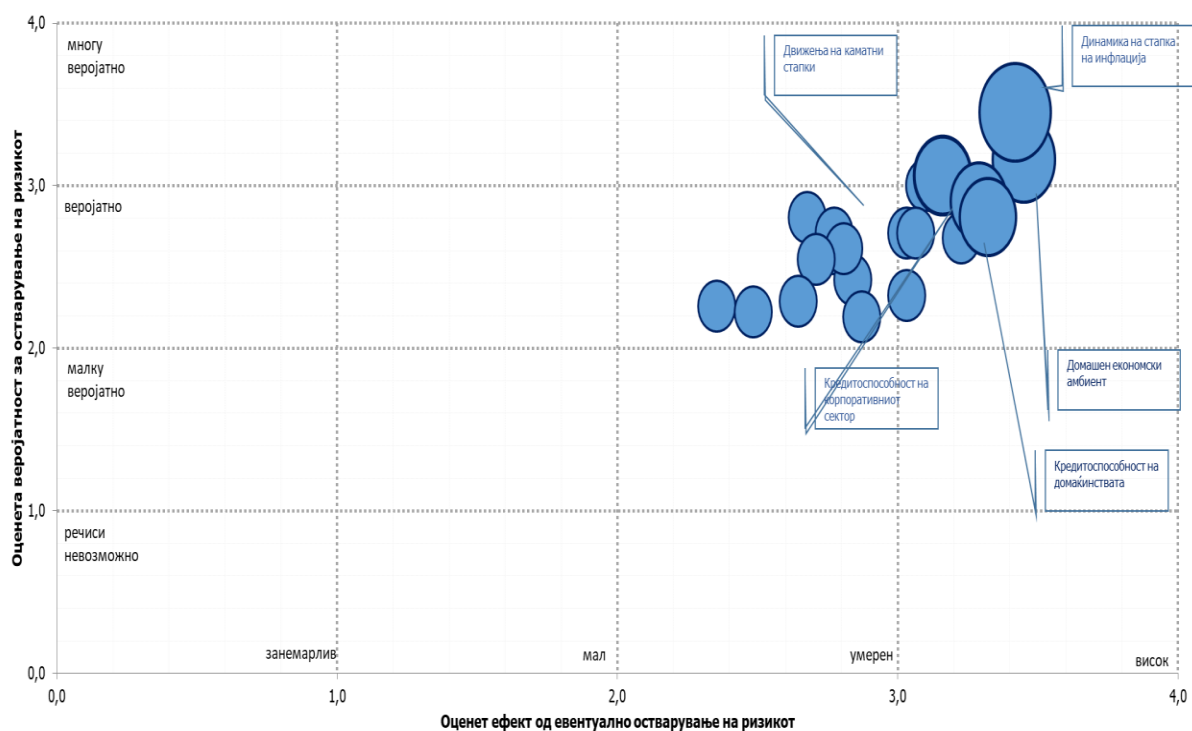
Прилог 1. Мапи на ризици за 2023 година³

Ризици коишто произлегуваат од надворешното окружување

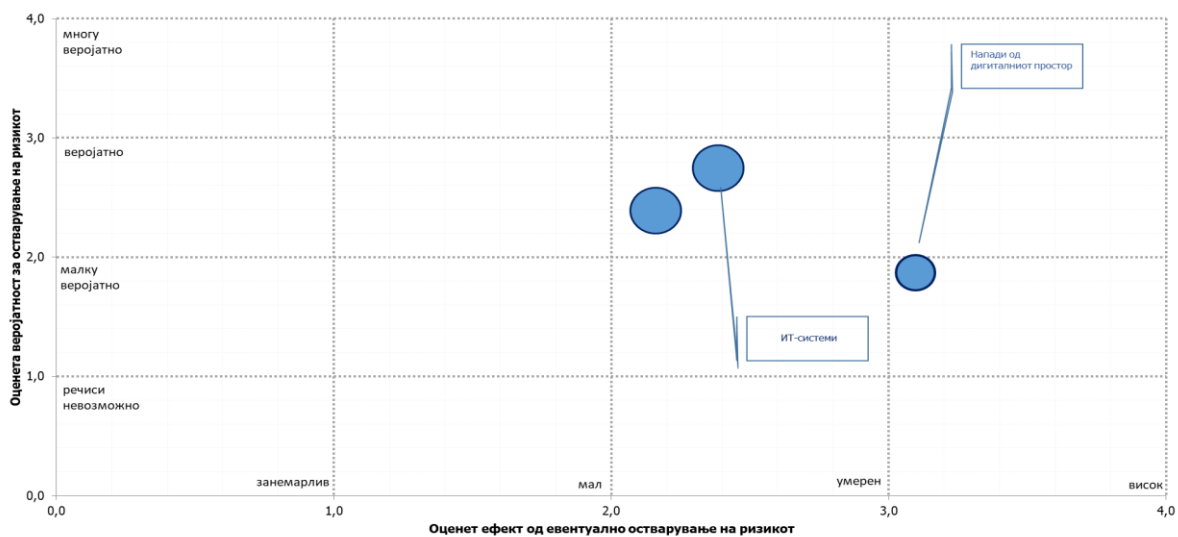

³ На графиконите се претставени просечните оценки за ефектот од евентуалното остварување на секој од ризиците врз функционирањето на домашниот финансиски сектор и просечните оценки за веројатноста за остварување на ризиците со интензитет што би имал сериозни негативни последици врз домашниот финансиски систем и економската активност. Просечните оценки за ефектот од евентуалното остварување на ризиците се утврдени како просек од оцените на секој од факторите на ризици, дадени од страна на сите испитаници, коишто избираа оценки во интервалот помеѓу 1 (за факторите на ризици со занемарливо влијание) до 4 (за факторите на ризици со високо влијание). Просечните оценки за веројатноста за остварување на ризиците се утврдени како просек од оцените на веројатноста за остварување на групите ризици од страна на испитаниците, коишто избираа оценки во интервалот помеѓу 1 (речиси невозможно) до 4 (многу веројатно).

Ризици коишто произлегуваат од домашното окружување

Други ризици

Главни ризици за домашниот финансиски сектор

